

Bilješka uz izložbu u povodu Dana zaštite spomenika kulture održane u Splitu

Arsen Duplančić

Split

Dan 20. veljače važan je datum za zaštitu spomenika kulture u Jugoslaviji. Tog dana 1945. godine, dok su borbe za oslobođenje Jugoslavije još trajale, drug Tito je kao predsjednik Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije potpisao **Odluku o zaštiti i čuvanju kulturnih spomenika i starina**, kojom su svi umjetnički i naučni predmeti stavljeni pod zaštitu države. Potpisivanjem tog akta počinje novo razdoblje u razvoju zaštite naše bogate kulturne baštine.

Shvaćajući važnost **Odluke** Jugoslavski odbor za obilježavanje 30-godišnjice zaštite spomenika kulture odlučio je 1975. godine da se dan njenog potpisivanja proglasi Danom zaštite spomenika kulture u Jugoslaviji.

Split spada među one gradove kod kojih se osjećaj potrebe čuvanja spomenika javio veoma davno. Već je gradskim Statutom iz 1312. godine bilo određeno čuvanje arhiva, riznica i zidina grada. Počevši od sakupljanja antičkih natpisa u XV. stoljeću pa nadalje, interes za spomenike postaje sve izraženiji. Međutim, tek u XIX. stoljeću konzervatorska služba počinje dobivati svoju fizionomiju. Godine 1820. u Splitu se osniva Arheološki muzej, naša najstarija muzejska ustanova; 1854. Vicko Andrić biva imenovan konzervatorom za splitski i zadarSKI okrug, a od 1884. godine Frane Bulić u svojstvu konzervatora za Dalmaciju vodi upornu borbu za očuvanje naših spomenika. Ljubo Karaman, a zatim Cvito Fisković nastavljaju uspješan rad svojih prethodnika primjenjujući nove principe konzervatorstva.

Splitski zavodi, muzeji, galerije, arhiv i biblioteke vode stalnu brigu o zaštiti spomenika. Njihovim radom, iako još nedovoljno vrednovanim, spašene su mnoge vrijednosti koje su nam ostavila minula vremena. Te ustanove ulažu velike napore da se spasi što više spomenika, ali su ometane brojnim poteškoćama. Osim tih profesionalnih institucija u Splitu djeluje Društvo prijatelja kulturne baštine koje svojim radom nastoji pridonijeti što uspješnijoj zaštiti naslijeđenih vrijednosti.

Želeći skrenuti pažnju na važnost čuvanja spomenika, Društvo je 1983. godine u povodu Dana zaštite spomenika kulture organiziralo prigodnu izložbu na kojoj je sudjelovalo šesnaest splitskih ustanova. To su: Zavod za zaštitu spomenika kulture, Zavod za arhitekturu Sveučilišta u Zagrebu, Urbanistički zavod Dalmacije, Radna grupa za izradu Integralnog plana stare jezgre Splita, Projektni atelier »Arhitekt«, Vojnopomorski muzej, Arheološki muzej, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Muzej grada Splita, Muzej narodne revolucije, Etnografski muzej, Galerija umjetnina, Galerija Meštrović, Historijski arhiv i Naučna biblioteka.

Na izložbi su navedene institucije prikazale rad na zaštiti spomenika, metodologiju rada i poteškoće s kojima se susreću. Putem originalnih predmeta, fotografija, planova i crteža koji prikazuju stanje spomenika prije i poslije čišćenja, restauriranja i konzerviranja, zorno je predočena važnost zaštite spomenika. Raznovrsnost eksponata od antičkih predmeta preko slika, skulptura, narodnih nošnji, pokućstva, knjiga, dokumenata i spomenika graditeljstva pokazali su ne samo bogatstvo koje se čuva u pojedinim ustanovama već i potrebu stalne brige o njima.

Izložba je bila otvorena 20. veljače u novom Vojnopomorskom muzeju u tvrđavi Gripe, a pobudila je veliko zanimanje građana. Na njenom organiziranju, izradi kataloga i plakata radili su predsjednik Društva Stanko Piplović i tajnik Arsen Duplančić. Potrebno je naglasiti da je to bila izložba na kojoj su se po prvi put našle na okupu splitske ustanove koje se bave zaštitom spomenika, što je bila prilika da se usporedi njihov rad kao i problemi koji ga prate.

ABSTRACT

Note on the exhibition held on the occasion of the Day of Preservation of Cultural Monuments

A. Duplančić

The Society »Friends of the Cultural Heritage of Split« organized an exhibition on the special occasion of the Day of the Preservation of Cultural Monuments, held

in the Navy Museum in Split. Sixteen institutions dealing with the preservation of monuments (museums, galleries, archives, libraries and the Institute for the Preservation of Cultural Monuments) took part. The exhibition presented activities on the preservation of monuments, the methodology of, and difficulties involved in, such work. The condition of monuments before and after cleaning, their restoration and conservation was presented by original objects, photos, plans and drawings.

Spomenici SR Srbije — viđeni tokom Savjetovanja konzervatora Jugoslavije 1983. godine

Ksenija Marković

Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb

Tokom savjetovanja konzervatora Jugoslavije održanog u Titovom Užicu i Sirogojnu od 27. do 30. rujna 1983. g. imali smo priliku vidjeti niz restauriranih spomenika na području srednje Srbije.

U selu Sirogojnu (poznatom danas kod nas i u svijetu po vrlo lijepom, estetski dotjeranom radu zlatiborskih pletilja) postavljen je muzej tradicijske arhitekture na otvorenom. Za razliku od ostalih muzeja ove vrste proizvodni program i radni program ovdje je osobito naglašen i razrađen. Obuhvaćena je proizvodnja predmeta visoke umjetničke vrijednosti koja se osniva na obrtima ovoga kraja. Vrijednost takvih predmeta otkriva se u kreativnom povezivanju kulturnog nasljeđa i suvremenog stvaralaštva. Predviđa se izrada keramike, ručno štampane tkanine, predmeta od kože, drveta, željeza uz već postojeću za drugu zlatiborskih pletilja. Pri izradi predmeta nastojat će se poštivati starijske tehnike i tehnologije. Muzej će osim edukativne i reprezentativne imati i prodajnu pa i ugostiteljsku namjenu. Prihvaćajući ovu akciju Zavod za zaštitu spomenika kulture SR Srbije preuzeo je inicijativu i otpočeo priznavati i ovaj vid zaštite koji je do sada bio osporavan i smatran zadnjom mogućnošću u djelovanju službe zaštite.

Do sada je u muzej prenešeno 24 objekta. U okviru muzeja održavaju se